

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC NHÀ BÁO VÀ GIÁ TRỊ VẬN DỤNG Ở VIỆT NAM

THS. NCS. NGUYỄN THỊ LIÊN *

TÓM TẮT

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phát huy triệt để vai trò của báo chí trong hoạt động cách mạng với đề tài xuyên suốt là đấu tranh cho độc lập dân tộc, cho tự do, ấm no, hạnh phúc của nhân dân. Để báo chí phụng sự Tổ quốc và nhân dân, Người yêu cầu nhà báo phải có trách nhiệm, lương tâm, đạo đức trong hoạt động nghề nghiệp. Bài viết làm rõ nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo, thực trạng đạo đức nhà báo ở Việt Nam và đề xuất một số giải pháp vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong việc nâng cao đạo đức nhà báo ở Việt Nam.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh, báo chí, đạo đức, nhà báo.

Nhận bài: 1/2/2025; đưa vào quy trình biên tập: 1/2/2025; duyệt đăng 25/4/2025.

1. MỞ ĐẦU

Chủ tịch Hồ Chí Minh là “một người có nhiều duyên nợ với báo chí” [12, tr. 164]. Người tập viết báo trên đất Pháp và bằng tiếng Pháp. Sau vài năm kiên trì, nỗ lực, Người đã trở thành cây bút nổi tiếng với các thể loại báo chí: Chính luận, tiểu phẩm,

truyện, ký. Cùng với hoạt động báo chí sôi nổi, Người cũng có những quan điểm định hướng đối với việc xây dựng nền báo chí cách mạng Việt Nam, trong đó có vấn đề đạo đức nhà báo.

2. NỘI DUNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC NHÀ BÁO

Chủ tịch Hồ Chí Minh xác định báo chí là một mặt trận, “cán bộ báo chí cũng là chiến sĩ cách mạng, cây bút trang giấy là vũ khí sắc bén của họ. Để làm tròn nhiệm vụ vẻ vang của mình, cán bộ báo chí cần phải tu dưỡng đạo đức cách mạng” [12, tr. 466]. Người không đưa ra khái niệm về đạo đức nhà báo. Song, qua các bài nói, bài viết của Người, đạo đức nhà báo được đề cập tương đối toàn diện. Theo đó, tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo là một hệ thống quan điểm cách mạng về những quy tắc, chuẩn mực điều chỉnh hành vi của nhà báo trong hoạt động nghề nghiệp. Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo bao gồm một số nội dung sau:

Một là: Nhà báo phải có lập trường chính trị vững vàng, trung thành với Tổ quốc và Nhân dân.

Đây là phẩm chất đạo đức quan trọng hàng đầu đối với nhà báo. Nhà báo là người tuyên truyền chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và định hướng dư luận trong nhân dân. Nhà báo không lúc nào được quên trách nhiệm của mình; phải luôn trung thành với mục tiêu, lý tưởng của Đảng và lợi ích của nhân dân. “Tất cả những người làm báo (người viết, người in, người sửa bài, người phát hành, v.v.) phải có lập trường chính trị vững chắc. Chính trị phải làm chủ. Đường lối chính trị đúng thì những việc khác mới đúng được. Cho nên các báo chí

của ta đều phải có đường lối chính trị đúng” [11, tr. 166]. Muốn đi đúng đường lối chính trị, nhà báo phải “chú trọng học tập chính trị để nắm vững chủ trương chính sách của Đảng và Chính phủ; đi sâu vào thực tế, đi sâu vào quần chúng lao động” [12, tr. 466].

Hai là: Nhà báo phải trung thực, khách quan, tôn trọng sự thật.

Đây không chỉ là yêu cầu về đạo đức mà còn là tiêu chuẩn để đánh giá hiệu quả hoạt động của nhà báo. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhắc nhở nhà báo phải hết sức cẩn thận về nội dung, hình thức của tác phẩm. Về nội dung, nhà báo phải luôn lấy “người thật, việc thật” để phản ánh, tuyệt đối tránh thói ba hoa, phóng đại, đưa tin sai sự thật, không nên chỉ viết cái tốt mà che giấu cái xấu. “Nêu cái hay, cái tốt phải có chừng mực, chớ phóng đại. Có thể nào nói thế ấy” [10, tr. 206]. Về hình thức, nhà báo “phải viết gọn gàng, rõ ràng, vắn tắt. Nhưng vắn tắt không phải là cụt đầu, cụt đuôi, mà phải có đầu, có đuôi” [10, tr. 208]. Ngôn ngữ diễn đạt cần trong sáng, dễ hiểu, tránh bệnh hay nói chữ, sính dùng chữ nước ngoài cốt để khoe khoang. Trước khi viết, nhà báo cần nghiên cứu, tìm hiểu thực tế, “chưa điều tra, chưa nghiên cứu, chưa biết rõ, chớ nói, chớ viết” [9, tr. 346]; “khi không có gì cần nói, không có gì cần viết, chớ nói, chớ viết càn” [9, tr. 342]; viết giản dị nhưng phải đúng sự thật; sau khi viết phải xem đi xem lại cẩn thận, kỹ càng.

Ba là: Nhà báo phải Cần, Kiệm, Liêm, Chính, Chí công vô tư

Hoạt động báo chí đòi hỏi nhà báo phải có trí tuệ, tầm hiểu biết rộng, có kiến thức thực tiễn, có kinh nghiệm và năng lực trong hoạt động nghề nghiệp. Để làm tròn nhiệm vụ, nhà báo phải cần cù học tập nâng cao trình độ; phải có ý chí tự lập, tự cường, vượt khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nhắc nhở nhà báo không nên viết dài, “dây cà ra dây muống” để tiết kiệm thời gian, tiền bạc, sức lao động của nhân dân và chính mình. “Trình độ của đại đa số đồng bào ta không cho phép

đọc dài, điều kiện giấy mực của ta không cho phép viết dài và in dài, thời giờ của ta, người lính đánh giặc, người dân đi làm không cho phép xem lâu. Vì vậy nên viết ngắn chừng nào tốt chừng ấy” [10, tr. 205]. Nhà báo phải thực hành chữ “liêm”, trong sạch, không tham lam; không viết báo vì mục đích vụ lợi, không được gian lận, bịa đặt. Trong tất cả các mối quan hệ, nhà báo cần đề cao chữ “chính”, nghĩa là thẳng thắn, đứng đắn. Đối với mình, nhà báo không tự kiêu, tự mãn, phải ham học, ham làm, ham tiến bộ; đối với người phải chân thành, khiêm tốn, thật thà; đối với việc, để việc công lên trên, trước việc tư, việc nhà, phải có kế hoạch, sáng kiến, quyết tâm, làm việc đến nơi đến chốn. Nhà báo cần nêu cao tinh thần “chí công vô tư”, tức là, “đặt lợi ích của Đảng và của nhân dân lao động lên trên, lên trước lợi ích riêng của cá nhân mình. Hết lòng hết sức phục vụ nhân dân. Vì Đảng, vì dân mà đấu tranh quên mình, gương mẫu trong mọi việc” [11, tr. 603]; không kèn cựa về hưởng thụ, luôn có tinh thần “lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ”.

Bốn là: Nhà báo phải liên hệ mật thiết, gần bó, gần gũi với nhân dân

Nhiệm vụ của nhà báo là “tuyên truyền giải thích đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ, cho nên phải có tính chất quần chúng và tinh thần chiến đấu” [12, tr. 167]. Thực tiễn đời sống của nhân dân là nguồn nhựa sống, cung cấp chất liệu vô tận cho nhà báo sáng tác. Vậy nên, nhà báo phải luôn “gần gũi dân chúng, cứ ngồi trong phòng giấy mà viết thì không thể viết thiết thực” [9, tr. 103]. Để báo chí hướng tới quần chúng, nhà báo cần: “1. Phải học cách nói của quần chúng. Chớ nói như cách giảng sách. Mỗi tư tưởng, mỗi câu nói, mỗi chữ viết, phải tỏ rõ cái tư tưởng và lòng ước ao của quần chúng. 2. Phải luôn luôn dùng những lời lẽ, những thí dụ giản đơn, thiết thực và dễ hiểu. 3. Khi viết, khi nói, phải luôn luôn làm thế nào cho ai cũng hiểu được. Làm sao cho quần chúng đều hiểu, đều tin, đều quyết tâm theo lời kêu gọi của mình” [9, tr. 345]. Chỉ khi hướng tới quần chúng, nhà báo mới khẳng định được vị thế của mình. Nhân dân cũng là

những người đánh giá, phản hồi, góp ý bài viết chưa đúng. Do đó, nhà báo phải coi trọng ý kiến của nhân dân. Đó là sự thể hiện thái độ tôn trọng và hết lòng phục vụ nhân dân của nhà báo.

Năm là: Nhà báo phải thường xuyên tự phê bình và phê bình

“Phê bình và tự phê bình là vũ khí rất cần thiết và rất sắc bén, nó giúp chúng ta sửa chữa sai lầm và phát triển ưu điểm. Vì khéo lợi dụng nó mà Đảng ta và dân ta ngày càng tiến bộ. Đối với báo chí cũng vậy” [13, tr. 464]. Trước hết, mỗi nhà báo phải tự phê bình, mình có hay, có tốt mới nói và viết về người khác được. Khi viết xong một bài báo, nhất định phải đọc lại vài lần, mình tự phê bình bài của mình và hỏi ý kiến đồng chí khác để sửa chữa, hoàn thiện. Báo chí cũng có trách nhiệm phê bình những những thói hư, tật xấu trong xã hội. Khi phê bình, nhà báo phải có động cơ trong sáng, khách quan, không vì tư lợi cá nhân mà thổi phồng, nịnh nọt hoặc bôi nhọ, vu khống người khác. Mặt khác, “các báo cũng cần khuyến khích quần chúng giúp ý kiến và phê bình báo mình để tiến bộ mãi” [11, tr. 464]. Bởi ý kiến của quần chúng là cơ sở để đánh giá hiệu quả tác động của báo chí đối với xã hội. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhắc nhở trên sách hay báo nên luôn luôn có câu: “Hoan nghênh bạn đọc phê bình”. Khi được nhân dân phê bình, nhà báo cần thành khẩn đón nhận, khiêm tốn học hỏi, kiên quyết sửa chữa khuyết điểm.

Sáu là: Nhà báo phải không ngừng học tập, rèn luyện để tiến bộ

Đối với nhà báo, việc học tập, tu dưỡng là rất cần thiết bởi họ cần có đạo đức, kiến thức chuyên môn, kinh nghiệm thực tiễn, kỹ năng nghề nghiệp để đáp ứng yêu cầu công việc. “Nhiệm vụ của người làm báo là quan trọng và vẻ vang. Muốn hoàn thành tốt nhiệm vụ ấy thì phải cố gắng học tập chính trị,... phải nâng cao trình độ văn hóa, phải đi sâu vào nghiệp vụ của mình” [12, tr. 167]. Nhà báo cần có động cơ học tập trong sáng, học trước hết để “làm việc, làm người”, học để sửa chữa

tư tưởng, học để tu dưỡng đạo đức cách mạng, học để phụng sự Tổ quốc và nhân dân; nỗ lực học tập để không ngừng hoàn thiện bản thân, thực hiện tốt trách nhiệm xã hội của mình.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo là cơ sở lý luận cho việc hoạch định chủ trương, chính sách phát triển nguồn nhân lực báo chí ở Việt Nam; đồng thời là cơ sở định hướng cho việc xây dựng và thực hành đạo đức nghề nghiệp để nhà báo xứng đáng là người chiến sĩ tiên phong trên mặt trận văn hoá, tư tưởng.

3. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ THỰC TRẠNG ĐẠO ĐỨC NHÀ BÁO VIỆT NAM

Đạo đức nhà báo Việt Nam hiện nay có nhiều mặt tích cực như: Đa số nhà báo có bản lĩnh chính trị vững vàng, trung thành với Tổ quốc và nhân dân, nắm vững đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước; tích cực tham gia xây dựng, bảo vệ Tổ quốc, tôn vinh những tấm gương người tốt, việc tốt, những điển hình tiên tiến; tiên phong trong cuộc đấu tranh chống tiêu cực góp phần thúc đẩy sự tiến bộ xã hội. “Việc phê phán, đấu tranh, đẩy lùi cái xấu, cái ác, cái lạc hậu, chống các quan điểm, hành vi sai trái gây hại đến văn hoá, lối sống con người được chú trọng” [3, tr. 65].

Đa số nhà báo nhận thức rõ trách nhiệm xã hội, yêu nghề, gắn bó với đời sống nhân dân. Nhiều nhà báo phản ánh thực tiễn cuộc sống của nhân dân miền biên giới, hải đảo, vùng sâu, vùng xa, đồng bào chịu ảnh hưởng thiên tai, bão lũ và tham gia các hoạt động xã hội, từ thiện tại các địa bàn này góp phần xoá đói giảm nghèo. Nhiều nhà báo đã đăng tải thông tin nhanh nhạy, chân thực, sinh động mọi mặt đời sống xã hội theo đúng tôn chỉ, mục đích góp phần tạo sự đồng thuận, củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo, quản lý của Đảng và Nhà nước. Nhiều nhà báo sẵn sàng hy sinh, cống hiến vì lợi ích của nhân dân, lao động cần cù, vượt qua khó khăn để tác nghiệp, tuyên truyền, định hướng dư luận xã hội.

Những mặt tích cực này bắt nguồn từ sự tu dưỡng, rèn luyện của đa số nhà báo; sự lãnh đạo

nhất quán của Đảng Cộng sản Việt Nam đối với hoạt động báo chí; sự quản lý chặt chẽ của các cơ quan chức năng, cơ quan chủ quản, cơ quan báo chí; việc phát huy vai trò của Hội Nhà báo Việt Nam,...

Bên cạnh đó, đạo đức nhà báo Việt Nam vẫn còn những hạn chế cần khắc phục. Một số nhà báo thiếu trách nhiệm xã hội, không bám sát tôn chỉ, mục đích của báo chí, phản ánh một chiều mặt trái của xã hội, chưa quan tâm đúng mức đến việc phát hiện, biểu dương người tốt, việc tốt; có xu hướng “thương mại hoá” báo chí, chạy theo thị hiếu tầm thường, viết bài mang tính giật gân, câu khách.

Một số nhà báo thiếu trung thực, khách quan khi viết bài: Viết sai sự thật, thông tin vụ việc chưa được kiểm chứng gây hoang mang trong nhân dân, gây thiệt hại cho các hoạt động kinh tế - xã hội, ảnh hưởng đến uy tín, lợi ích của các tổ chức, doanh nghiệp; vi phạm bản quyền. Tại Hội thảo “Bảo vệ bản quyền báo chí trên môi trường số” ngày 13/9/2023, bà Trưởng Ban Nghiệp vụ - Hội Nhà báo Việt Nam cho rằng: Việc vi phạm bản quyền báo chí không chỉ là vấn đề vi phạm pháp luật mà hơn thế, đó là sự xuống cấp đạo đức và văn hoá [8].

Một số nhà báo có biểu hiện vô cảm, thờ ơ trước những vấn đề “nóng” của đời sống, không dám viết, không đấu tranh bảo vệ lẽ phải, không mạnh dạn phê phán những luận điệu sai trái, xuyên tạc để định hướng dư luận. Điều này cũng tạo điều kiện cho các thế lực thù địch, phản động tăng cường các luận điệu công kích, chống phá Đảng, Nhà nước.

Một số nhà báo có xu hướng “thương mại hoá” báo chí. Tình trạng nhà báo lợi dụng chức vụ, quyền hạn để trục lợi vẫn còn xảy ra với một số biểu hiện như: Tống tiền, nhận hối lộ, bao che cho những tổ chức, cá nhân có hành vi sai trái, lợi dụng danh nghĩa nhà báo để chèn ép doanh nghiệp, cá nhân,... Theo ông Trần Trọng Dũng - Phó Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam, năm 2021, Hội đồng xử lý vi phạm đạo đức nghề nghiệp cấp Trung ương đã xử lý 20 trường hợp vi phạm đạo đức nghề nghiệp người làm báo; không ít trường hợp hội viên

Hội Nhà báo vi phạm đến mức phải xử lý kỷ luật, thậm chí có hội viên bị thu hồi thẻ và xử lý hình sự; một số hội viên Hội Nhà báo và phóng viên bị bắt vì chiếm đoạt, cưỡng đoạt tài sản [7].

Một số nhà báo còn hạn chế về trình độ chuyên môn, ngoại ngữ, công nghệ thông tin. Trong tổng số người được cấp thẻ nhà báo kỳ hạn 2021-2025 tính đến tháng 12/2023 là 20.508 trường hợp, 7.587 trường hợp có bằng tốt nghiệp đại học trở lên ngành Báo chí [14], con số này khá khiêm tốn so với tổng số người được cấp thẻ nhà báo (chiếm khoảng 37%).

Nguyên nhân của những hạn chế trên là: Một số nhà báo thiếu bản lĩnh chính trị, chưa nhận thức đúng trách nhiệm xã hội của nghề báo; chưa tích cực học tập nâng cao trình độ; thiếu tu dưỡng, rèn luyện đạo đức. Một số cơ quan báo chí buông lỏng quản lý, chưa quan tâm giáo dục, giám sát việc thực hiện đạo đức nhà báo. Mặt trái của cơ chế thị trường, lối sống thực dụng dẫn tới tình trạng một số nhà báo coi hoạt động báo chí là phương tiện kiếm sống. Hành lang pháp lý để kiểm soát vi phạm về đạo đức nhà báo còn nhiều kẽ hở. Thu nhập của nhà báo còn thấp, đời sống của một số nhà báo còn khó khăn.

Thực tế trên cho thấy việc nâng cao đạo đức nhà báo là yêu cầu cấp thiết để mỗi nhà báo thực hiện tốt trách nhiệm xã hội của mình. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo sẽ góp phần quan trọng trong việc nâng cao đạo đức, chất lượng đội ngũ nhà báo Việt Nam.

4. GIẢI PHÁP VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH ĐỂ NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC NHÀ BÁO VIỆT NAM

Để nâng cao đạo đức nhà báo Việt Nam trên cơ sở vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo cần tập trung vào một số vấn đề sau đây:

Thứ nhất: Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục

Tuyên truyền, giáo dục để nâng cao nhận thức của toàn xã hội về trọng trách của báo chí và nhà báo là giải pháp mang tính căn bản.

Nội dung tuyên truyền, giáo dục cần tập trung: Tuyên truyền, giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo, tấm gương nhà báo vĩ đại Hồ Chí Minh để mỗi nhà báo học tập và noi theo; giáo dục lý luận chính trị, chủ trương, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam về báo chí truyền thông để định hướng tư tưởng cho hoạt động của nhà báo; tuyên truyền các văn bản pháp luật, quy định về đạo đức nhà báo, quy tắc ứng xử của nhà báo. Công tác tuyên truyền giáo dục sâu rộng sẽ giúp nhân dân có cơ sở giám sát hoạt động của nhà báo, không tiếp tay, dung túng cho nhà báo vi phạm đạo đức nghề nghiệp. Về hình thức, việc tuyên truyền, giáo dục có thể thực hiện thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, diễn đàn, hội nghị, hội thảo, tọa đàm,...

Thứ hai: Tăng cường sự lãnh đạo, quản lý đối với nhà báo

Trước hết, cần tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Hoạt động của nhà báo cần có sự lãnh đạo của Đảng để đảm bảo tính chính trị, pháp lý. Đảng lãnh đạo đối với nhà báo về chính trị, tư tưởng, chuyên môn nghiệp vụ, công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà báo. Đảng cần tiếp tục giữ vững vai trò lãnh đạo đối với nhà báo thông qua các chủ trương, đường lối, thông qua các tổ chức đảng, công tác cán bộ và công tác kiểm tra giám sát trong các cơ quan báo chí từ Trung ương đến cơ sở.

Hai là, nâng cao vai trò quản lý của Nhà nước. Nhà nước cần tiếp tục sửa đổi, bổ sung các văn bản pháp luật liên quan đến hoạt động báo chí; đồng thời sắp xếp, tinh gọn hệ thống các cơ quan báo chí từ Trung ương đến các địa phương một cách hợp lý. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cần phối hợp với các bộ, ngành để quản lý chặt chẽ hoạt động của nhà báo: Tăng cường kiểm tra, giám sát hoạt động của các cơ quan báo chí và nhà báo; xử lý nghiêm các hành vi vi phạm pháp luật của nhà báo nếu có.

Ba là, các cơ quan chủ quản báo chí cần xác định rõ mục đích, đối tượng phục vụ, nhiệm vụ và phương hướng hoạt động của cơ quan

báo chí; thường xuyên thanh tra, kiểm tra hoạt động của cơ quan báo chí và nhà báo; có biện pháp khen thưởng động viên kịp thời và xử lý kỷ luật đối với nhà báo vi phạm đạo đức nghề nghiệp.

Bốn là, phát huy vai trò của các cơ quan báo chí. Cơ quan báo chí là tập thể chuyên môn, là môi trường giáo dục và quản lý các nhà báo [2, tr. 56]. Các cơ quan báo chí cần xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà báo; tạo điều kiện tốt nhất cho hoạt động của nhà báo; sát sao về chuyên môn, việc thực hiện các quy tắc đạo đức nghề nghiệp của nhà báo để kịp thời khen thưởng hoặc xử lý vi phạm; đề cao trách nhiệm của người đứng đầu nếu để tập thể hay cá nhân vi phạm pháp luật, vi phạm đạo đức nghề nghiệp.

Năm là, phát huy hiệu quả hoạt động của Hội Nhà báo Việt Nam. “Nhiệm vụ của Hội là phải làm cho hội viên đoàn kết chặt chẽ, giúp đỡ lẫn nhau để nâng cao trình độ chính trị và nghiệp vụ” [11, tr. 166]. Hội Nhà báo cần tiếp tục tổ chức thực hiện tốt quy định về đạo đức nghề nghiệp của người làm báo; quan tâm bồi dưỡng đạo đức nghề nghiệp và nghiệp vụ báo chí cho hội viên; phối hợp tốt với cơ quan quản lý nhà nước để tuyên truyền, phổ biến pháp luật về báo chí; tham gia giám sát việc tuân theo pháp luật về báo chí.

Thứ ba: Phát huy tính chủ động, tự giác của nhà báo

Trước hết, mỗi nhà báo cần không ngừng nỗ lực học tập nâng cao trình độ lý luận chính trị, học tập và làm theo tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo, đạo đức, phong cách nhà báo Hồ Chí Minh; tích cực tìm hiểu chủ trương, đường lối của Đảng để giữ vững lập trường, chống suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống và những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”.

Hai là, nhà báo cần nắm vững, nghiêm chỉnh thực hiện quy định của pháp luật về nghĩa vụ của nhà báo tại Điều 25 Luật Báo chí 2016, trong đó có quy định rõ: Nhà báo phải tuân thủ quy định về đạo đức nghề nghiệp của người làm báo [6]. Nhà báo cần nghiêm túc thực hiện

10 điều quy định đạo đức nhà báo được thể hiện trong Quyết định số 483/QĐ-HNBNV ngày 16/12/2016 ban hành Quy định đạo đức nghề nghiệp người làm báo Việt Nam của Hội Nhà báo Việt Nam [4]. Trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của mạng xã hội, nhà báo cần chấp hành Quy tắc sử dụng mạng xã hội của người làm báo Việt Nam, đặc biệt là quy định về những việc/điều người làm báo Việt Nam cần làm và không được làm khi tham gia mạng xã hội tại Điều 3, Điều 4 [5].

Ba là, nhà báo cần không ngừng học tập nâng cao trình độ về mọi mặt. Nhà báo cần “trang bị cho mình kiến thức, kỹ năng, công nghệ làm báo đa phương tiện, tạo ra nhiều hơn những tác phẩm có chất lượng, hấp dẫn, định hướng dư luận đúng đắn, kịp thời, nhất là với những vấn đề bức xúc, nhạy cảm, những quyết định có tác động lớn với xã hội” [1, tr. 46-47].

Bốn là, nhà báo cần nêu cao tinh thần cần cù, tận tâm với nghề, kiên trì rèn luyện phong cách thực tiễn, quần chúng khi viết tin, bài. Hình thức đưa tin phải đa dạng, phong phú nhưng lại phải ngắn gọn, dễ hiểu, dễ nhớ, sử dụng ngôn từ đơn giản, chính xác, phù hợp với đối tượng, mục đích tuyên truyền; cung cấp thông tin đúng, đủ, rõ ràng, có sức thuyết phục.

Thứ tư: Phát huy vai trò giám sát của nhân dân đối với báo chí và nhà báo

Nhân dân không chỉ cung cấp thông tin mà còn tham gia phê bình, đóng góp ý kiến, tham gia giám sát hoạt động của báo chí và

nhà báo để báo chí thực sự là diễn đàn, phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Sự giám sát của nhân dân sẽ góp phần phát hiện hành vi vi phạm đạo đức nghề nghiệp của nhà báo. Để tăng cường vai trò giám sát của nhân dân, các cơ quan lãnh đạo, quản lý cần xây dựng quy định về cơ chế giám sát hoạt động nghề nghiệp của người làm báo; mở rộng các diễn đàn, các hoạt động tương tác của độc giả trên mặt báo; tiếp nhận và xử lý triệt để đơn thư bạn đọc, đặc biệt là các đơn thư liên quan đến đạo đức nhà báo.

Thứ năm: Tạo môi trường, điều kiện thuận lợi cho việc bồi đắp đạo đức nhà báo

Các cơ quan quản lý, cơ quan chủ quản và cơ quan báo chí cần thực hiện tốt quan điểm chỉ đạo của Đảng: “Xây dựng nền báo chí, truyền thông chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại” [3, tr. 146]. Nền báo chí càng chuyên nghiệp càng hạn chế những sai sót, vi phạm pháp luật, vi phạm đạo đức nghề nghiệp của đội ngũ nhà báo. Tính chuyên nghiệp cần được xây dựng đồng bộ từ công tác lãnh đạo, quản lý, công tác đào tạo, bồi dưỡng của các cơ quan, tổ chức cho đến sự chuyên nghiệp trong từng hoạt động của nhà báo. Bên cạnh đó, Nhà nước cần quan tâm đến chế độ chính sách tài chính, nâng cao đời sống, điều kiện làm việc để nhà báo sống được với nghề, yên tâm công tác, góp phần ngăn ngừa vi phạm đạo đức nhà báo. Cơ chế thi đua, khen thưởng cần công khai, minh bạch để biểu dương nhà báo tiêu biểu và xử lý nghiêm đối với nhà báo vi phạm đạo đức nghề nghiệp.

5. KẾT LUẬN

Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo có giá trị lý luận và thực tiễn to lớn, là cơ sở định hướng cho việc xây dựng, rèn luyện đạo đức nhà báo Việt Nam. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức nhà báo là một trong những biện pháp nâng cao chất lượng đội ngũ người làm báo để báo chí ngày càng phát huy vai trò là cơ quan ngôn luận của Đảng, Nhà nước, là diễn đàn của Nhân dân./

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Nguyễn Thuỳ Vân Anh (2022): *Rèn luyện phẩm chất chính trị nhà báo hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh và chủ trương của Đảng*, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông (3/2022), tr.44-48.
2. Hoàng Đình Cúc (2013): *Nâng cao đạo đức nghề báo ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Khoa học xã hội Việt Nam (67), tr.48-57.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021): *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập 1*, Nxb. Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
4. Hội Nhà báo Việt Nam (2016): *Quy định đạo đức nghề nghiệp người làm báo Việt Nam*; https://hoinhabao.vn/10-dieu-Quy-dinh-dao-duc-nghe-nghe-nguoi-lam-bao_bv-50724, truy cập ngày 26/2/2025.
5. Hội Nhà báo Việt Nam (2018): *Quy tắc sử dụng mạng xã hội của người làm báo Việt Nam*, https://hoinhabao.vn/Quy-tac-su-dung-mang-xa-hoi-cua-nguoi-lam-bao-Viet-Nam_bv-50755, truy cập ngày 26/2/2025.
6. Quốc hội Nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2016): *Luật Báo chí*, <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Van-hoa-Xa-hoi/Luat-Bao-chi-2016-280645.aspx>, truy cập ngày 26/1/2025.
7. Trần Công Huyền (2022): *Giữ gìn đạo đức người làm báo*, <https://www.xaydungdang.org.vn/ly-luan-thuc-tien/giu-gin-dao-duc-nguoi-lam-bao-17087>, truy cập ngày 26/2/2025.
8. Huy Lê (2023): *Bảo vệ bản quyền báo chí trên môi trường số*, Tạp chí Tòa án nhân dân điện tử, <https://tapchitoaan.vn/bao-ve-ban-quyen-bao-chi-tren-moi-truong-so9279.html>, truy cập ngày 26/2/2025.
9. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 5*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
10. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 8*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
11. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 11*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
12. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 12*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
13. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 13*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
14. Thông tấn xã Việt Nam (2023): *Sổ liệu về các cơ quan báo chí Việt Nam năm*, <https://mvsk.vnnet.vn/cong-tac-bao-chi-nam-2023-nhieu-ket-qua-noi-bat-1-137874.vna>, truy cập ngày 25/1/2025.

